

Nro. 31.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Pórtéken Oktober 16-ik napján 1812-dik
esztendőben.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

B é t s.

Szardinia Országnak fő városából, és Kir. Re-
zidentziából Cagliariból, a' múlt Septemb. 28-ik
napján ide olly tudósítás küldetett egy Kurir ál-
tal, hogy Fels. Asszonyunknak testvér bátyja
Ferentz Jósef Aüstriai Fő Hertzeg a' Fels. Szar-
diniai Királynak Victor Emmanuelnek és Mária
Trésia Aüstriai Fő Hertzeg Asszonynak Felséges
Asszonyunk testvér nényének első szülött leá-
nyát Mária Beatrixot eljegyzette, 's vele a' múlt
Junius 20-ik napján házassági életre lépett.

E' folyó October 8-ik napján költ kabinetbéli
decretum által, néhai Pruckmeyer Csász. Kir.
fő Postamester helyébe az ide való Cs. K. Ud-
vari leg főbb Posta Hivatalnak Praefectusává

H h

Giulioni Aloysius Gubernialis TanácsosÚrat és a Fels. Csász. Kir. Udvari Kamarának Udvari Titoknokját, méltóztatott Fels. Urunk tenni.

Másfél hólnappal ennekelőtte kövelkezendő változások történtek a' Fels. Cs. Kir. Ármádiánál. A' Lengyel Országban lévő segítő ármádiának fő vezére herczeg *Schwarzenberg*et Feldmarsallá, *Sebottendorf* pensionatus Feldmarsal Lajtantant az Alsó Austriai katona ítélőszékek Előülőjévé; *Lilienberg* Generál Majort Gróffá; herczeg *Hessen Hombourg* Generál Majort és brigadirost a' néhai B. Alvinczy derék és vitéz magyar gyalog Regimentjének tulajdonóssává méltóztatott Fels. Urunk kegyelmessen tenni.

A' miképen mind az elmúlt esztendőben költ Cs. K. Patensben az egyes és kettős számú bankótzédulákról meghatározott vala, és e' folyó hólcap kezdetében is kihirdetett, hogy ezek a' folyamatban maradt, de az elsőbb 12, az utolsóbb 24 krajtzárra szállítatott régi bankótzédulák e' folyó October hólnap végén egészen kifognak a' folyásból rekesztetni, és azután sem a' Cs. és Kir. kasszáknál, sem az adásban és vétésben el nem vétetnek. — Arra való nézve azok, a' kiknél még ilylly egy és két számú ó bankótzédulák találtatának, adják bé azokat azokba a' Cs. K. Kasszába, a' mellyek azoknak béválására kirendeltettek vala.

A' Wien víz mellett lévő ditsőséges játékszínnek mostani tulajdonossa Gróf *Pálffy Ferdinand* Eő Nagysága a' Bádén szerentsétlen lakosoknak számokra a' *Párisi János* nevű operát, avagy énekes játékot rendelle vala, a' mellynek jövedelme V. Cz. 1080 forintra, 's 57 krajzárta

szaporodott. Ezt a summát a fent nevezett Gróf Úr a kormányszékeknek adta által, olly kéressel, hogy annak fele a tűz által meg károsított Bádeni lakosoknak, a más fele pedig azoknak az odaváló teátrombéli személyeknek adassék, a kik azon szörnyű tűz által meg károsítottak.

A Morva Országi anyavárosnak Brünnnek hív lakosait, a kik az 1809-ik esztendőbeli Fr. háborúban, a Fels. Uralkodó Fejedelem és Hazá eránt való fedhetetlen hívségeknél sok tanúbizonyságait adták, erántok való atyai kegyelmességének kinyilatkoztatására nézve, a maga mellyképével megajándékozni méltóztatott. Ez a kép, e folyó October 4 ik napján, mint Fels. Urunk emlékezetes neve napján, a Morvai Statuok gyűléseknek palotájában, illendő pompával és tisztelettel felemeltetett. — Gróf *Lazansky* Morva Országi Gubernátor a Morvai Karoknak és Rendeknek Gyűlésekben igen szép és gyökeres beszédet tartott, mellyre a Brünni polgármester *Zikann János Úr* hasonló szép és gyökeres oratióval felelt, az oda fel gyülekezett Karoknak és Rendeknek jelenlétekben. — E meg lévén a nevezett Gubernátor Eö Excellentiája a fő templomba ment, a hol a Brünni Püspök, a templom előtt rendbe állott polgári katonaság hármass lövöldözései alatt fő misét tartott, és *Te Deum laudamus* éneklett. — Délbe gazdag vendégséget adott a fent nevezett Gubernator Úr, mellyre az ott lakó Nemesség és nevezetesebb polgárok meg hívatottak. Estére az oda való teátromban az alkalmatosságához illendő játék darabot jádzt ott az oda való jádzó társaság.

Orosz Birodalom.

A' 29-ik Septembéri Berlini közönséges újság levelekben azt olvassuk, hogy a' nagyon megveretett Orosz ármádiának maradványa, a' Moskwa folyóvíz mellett való meg verettetése után, nem ment Moskauba vissza, hanem azon város mellett oldalaslag marsirozott el olly feltétellel, hogy a' Wolga vize mellett letelepedvén ott öszve gyűlhessen, 's magát meg erősítthesse. — Ez a' folyóvíz, a' mint a' Geografusok írják, 's mindnyájan bizonyíttyák, e' világnak leg nagyobb folyóvizei közzé számláltatik, a' Nowogorodi Helytartóságban, nevezetesen a' Wolchonski erdőben lévő mély tóból fakad fel, és minekutánna a' Moskaui Helytartóságot, és a' Casani, 's Astrakani Országokat keresztül futja, néhány mértföldel Astrakánon alól a' Caspiumi tengerbe omlik. Eredetétől ezen tengerig 500 geograficus mértföldek vannak.

A' Berlini tudósítások szerint, a' Nápolyi Király a' vezérlése alatt lévő Fr. lovassággal Pétersburg felé marsirozik. A' Frantzia Monitőr ellenkezőképen szól, 's azt mondja, hogy maga a' Frantzia Császár igyekszik azon Csász. lakhely ellen menni, és a' Casani felé hátráló Orosz hadi seregeknek úzését az Eckmühli hertzegre (Davoust Marsalra) bízta. — A' Moskau folyóvíz mellett, Septemb. 7-ik napján esett verekedés után következett este egy parlamentarist, vagy lovas postát küldött az Orosz fő vezér Napoleon Császárhoz azon kéréssel, hogy nékie 24 óráig való fegyverszünést engedjen, de mivel a' nevezett Császár a' kémektől azt ki tanulta, hogy ezen idő alatt, elvesztett ágyúi 's hadi szerszá-

mai helyett másokat igyekezett magának vitet-
tetni: kérésének helyet nem adott, hanem inkább
a' megveretett ellenséget sebesebben és nagyobb
tűzzel parantsolta úzattetzi.

Az Octob. 3-dik napján Párisban költ 19-ik
Frantzia bulletinben következendőképen adatnak
elő a' Moskva mellett történt hadi dolgok: „A'
Moskwai verekedés után, *úgymond*, három úton
úzték az Orosz ármádiát Moskau felé, úgymint,
a' *Moshaiski*, *Svenigoródi*, és *Kulugai* útakon.
— A' Nápolyi Király October 9-ikén *Kubinskoé*
mellett állott, az Olasz Orszádi Vice-Király *Ru-*
zdban, hertzeg *Poniatowszky* pedig *Feminskoeben*.
A' fő hadi kvártély Octob. 12-dikén Moshaiskból
Petelinába tétetett által, a' következő napon a'
Berowszkay kastélyba, 14-ikben délben a' Fr.
seregek Moskauba mentek bé, a' várostól két
verstre a' veréb nevezetű hegyen két földvárat
készített az ellenség, mindazáltal azt is elhagya-
ta.

Moskau városa Párisnál nem kisebb, igen
gazdag, tele van régi palotákkal, ezt a' szép vá-
rost *Rostopsin* helytartó egészen össze akarta ron-
tani, látván, hogy az Orosz ármádia őtet el-
hagyja, 3000 gonosztévőket a' tömlöztökből ki-
botsátván, és 6000 alávaló embereket fegyverbe
öltöztetett. Midőn a' Frantzia avantgárda a' város-
ba bé ment volna, az úgy nevezett *Kremlből*, az
az, a' belső városnak kastélyából reá apró fegy-
verből tüzet adtak. De a' Nápolyi Király egy-
néhány ágyúkat szegeztetvén ki azokat a' semmire
kellő embereket széllyel verette, és a' nevezett
kastélyt elfoglaltatta. A' fegyvertárban 60 ezer
új flintát, és 120 kereken álló ágyút foglaltak el

a' győzedelmes Frantziák. A' városban nagy zűrzavar vólt, a' pálinkával meg részegítetett gonosz emberek egyik városból a' másikba (négy fő részre van ez a' város felosztva, 's mindenik köfállal és sántzokkal körülvétetve; leg nevezetesebb része az, mellyben a' *Creml*, tudniillik a' régi Orosz Császároknak lakó várok van) futottak, 's mindenikbe tüzet vetettek. Minden kereskedőket és kalmárokat, a' kik által a' jó rendet és tsendességet hegyre lehetett vólna állítani, a' sokszor nevezett helytartó elvitte, 400 Frantzia és Német lakosokat fogságra küldött, sőt hogy a' tüzet megoltani ne lehessen, mindentűzöltő eszközöket és edényeket elvitetett, 's tsak nem egészen elpusztította azon nagy és szép várost, mellynek népessége négy száz ezer embernél töbre ment. — A' Frantzia Császárnak a' *Creml*ben van szállása. — Magok az Oroszok is meg vallyák, hogy a' Moskwa mellett esett verekedésben ötvenezet embernél többet veszettek; Hertzeg *Bagration* is halálos sebbe esett, a' megöltetett és sebbe esett Orosz Generálisoknak száma 45-re vagy 50-re tétetik.“

A' Brezlai ujság levelekben kiadott Moskai magános tudósítások azt tartják, hogy az ott, és más Orosz Birodalombéli városokban támadt tűz olly sok kárt okozott azoknak, hogy egy egész század sem lehet elegendő annak visza szerzésére, hogy az Orosz hadi seregek a' Kasani úton minden rend nélkül futnak, semmi magazinumok, és a' beteg 's megsebesítetett katonáknak felvételekre semmi ispotályok nem lévén.

A' 21-ik *Septembri* Wilnai tudósítások szerint, Moskaun túl három mértföldre ment már

előbb a' Fr. nagy Ármádiának avantgardéja, az az, előjáró osztálya a' Kasani úton, a' hova tudniillik a' megveretett Orosz hadi seregek hátrálnak. Maga a' Frantzia ármádia, hosszas marsirozása, és kemény verekedései után nyugszik. Noha Moskau városában sok eleséges magazinok meg égtek, mindazáltal még is elég maradt, kenyere, főzeléke, bora, pálinkája, kafféja és nádméze bővséggel van az ármádiának. A' házak alatt lévő pintzéknek, a' hová a' szerentsétlen lakosok az utolsó 24 órák alatt holmitskéiket elrejtették, semmit sem ártott a' nagy tűz.

A' Frantzia ármádia egynéhány napokig tartott pihenése után ismét felkerekedett, és egy része az Eckmühli hertzeg (Marsal Davoust) vezérlése alatt a' Wolga mellett letelepedett Orosz seregek ellen ment, más része pedig Pétersburg felé marsirozott.

A' Warsaui tudósítások szerint, a' *Danbrowszky* Generál osztály serege a' *Malachowszky* Oberster brigadájával öszve kaptsolva, a' múlt Septemb. 14-ik és 15-ik napjain, a' *Decier* és *Baranow* Orosz Generálisoknak osztály seregeik ellen menvén, azokat megtámadták és megverték. Az utólsóbbak a' *Berecyna* vizén által menvén *Mozyr* felé hátráltak.

Smoleonskonak megvétele után 89 vitézi rendbéli tzmert osztatott ki *Napoleon* Császár a' Lengyel Ármádiánál. Ezek közzül valók voltak osztályos Generális *Fischer* a' *Poniatowszky* hertzeg adjutánza, *Tyszkiewicz*, és hertzeg *Sulkowszky* osztályos Generálisok, *Krukowiecki*, és hertzeg *Czartorisky* *Constantin* Obersterek (Az utólsóbb a' Confederatió Marsalnak második születt)

fia), Fő Strázsamester *Fredro Maximilian* és *Ryszeki Oberster*, kinek édes anyját az Oroszok elfogván Syberiába küldötték.

Lengyel Ország.

A' Lengyel Nemzetnek rendkívül való hazai buzgóságáról, 's annak minden ellenségtől való védelmezésére való készségéről következő jegyzéseket olvasunk a' *Norimbergai Correspondensnek* 282-ik darabjában: A' Lengyel-törvénynek nagy könyvében, melyet még az Oroszok is, a' kik egyéberánt mindent lerontottak, illetni nem mérésztettek, a' második könyvnek első tizikkelyében a' parantsolatik, hogy minden Lengyel, minden kar, atyafiság és kor különbség nélkül, mihelyt a' fegyver viselésre alkalmas, köteles személy személy szerént hadi szolgálatot tenni, és a' közönséges hirdetményre a' Haza zászlója alá menni. Ezt a' törvényt az 1503 és 1510-ik esztendőben ki adott Constitutiók meg erősítették. — A' Lythvaniai Statutum második könyvének 7-ik tizikkelye világossan azt mondja, mihelyt háború támad, mindjárt fegyvert fogjon a' nemesség. Azon könyvnek 14-ik tizikkelye a' Lengyel névre érdemtelennek ítéli a' félénkeket, továbbá azt rendel, hogy a' ki a' verekedésből elfut, és ezt meg lehet bizonyítani, a' Lengyel *Hetmannak* (a' kommandirozó fő vezérnek) végzése szerént, minden birtokától és betűlletétől fosztássék meg. Az 1620-ik esztendőhéli Lengyel Constitutió mindennek szabadságot ad a' verekedésből elfutottak meg ölésére, és ha el nem lehetne fogni, betstelennek hirdetik.

Illy mód szerént 200,000, - az az, két száz ezer lovas katonát is kiállíthatott Lengyel Or-

szág a' háborúban. Beskó Lengyel Országi Historikus az jegyzi meg, hogy a' Leczyreri kerület maga *Boleslaus* Fejedelemnek 2000 vasas, és 4000 parittyás katonát állított ki. — *Fredro Maximilian* Historicus azt jegyzi meg, hogy a' régiebb időkben, két száz, sőt három száz negyven ezer lovas katonát is kiállíthatott Lengyel Ország a' háborús időkben. — *Starowolsky* Lengyel Historicus is megerőssíti e' dolgot, és néhány Urakat említ is, a' kik egész Regiment katonaságot állítottak ki az ellenség ellen. *Sobiesky János* Lengyel Király, és valósággal nagy Héros, 1683-ik esztendőben, Béts városának 300 ezer főből álló Török armádia által lett megszállásának alkalmatosságával, száz ezer emberrel jött *I. Leopold* Császárnak és Királynak segítségére, és a' Törököket nagyon meg vervén, ezen Csász rezidentziát az ellenség ostromja alól szerentséssen fel szabadította,

Újabb hadi Tudósítások.

Azok, a' miket mi fellyebb leírtunk, következőképen adatnak elő a' Frantzia Monitörnek October 4-ik napján költ darabjában kiadott 20-ik Bülletenben, melly Moskauból September 17-ik napján küldetett Párisba.

Az Orosz Birodalomban, *úgymond, Te Deum laudamus* tartatott a' *Polotzki* verekedésben nyert győzedelemért. — *Te Deum laudamus* tartatott a' *Rigai* győzedelemért — az *Ostrownai* győzedelemért, és a' *Smolenskói* ütközetért, a' mellyekben fényes győzedelmeket tulajdonítanak a' *Petersburgi* udvari újság levelek magoknak. Ezen tudósítások szerint, mindenütt győzedelmeskedtek az Oroszok, mindenütt megveretett és hátrább nyo-

matott a' Fr. nagy ármádia, és a' meg veretett Orosz hadi seregek győzedelmi pompával mentek Moskauba vissza. A' köz nép ezeknek az udvari jelentéseknek hitelt adott, de a' felnyíltabb szemű emberek a' dolognak mivoltát jól tudták, de félvén a' Moskaui helytartótól és a' Policiától halgattak.

Moskau Európa és Ásia közt lévő leg nagyobb kereskedő városa az Orosz Birodalomnak, számtalan portékás magazinumok voltak ottan, minden házak nyoltz hólnapra voltak eleséggel meg töltve. Csak September 13-ik napjának estején, és a' mi oda való bémesetelünkor tudták meg vóltaképen a' lakosok, melly nagy veszedelemben forogjanak. — Moskau e' világnak leg szebb és leg gazdagabb városa többé nintsen. — September 14-ikén a' Moskaui *Börse*. (így neveztetnek a' népes kereskedő városokban azokat a' házak, a' mellyekben a' kereskedők össze szoktak gyűlni) és a' Bazár (így hívattatnak a' napkeleti nemzeteknél azok a' nagy és tágas piatok, a' mellyekben tsupán portékás magazinumok, és áruló boltok vannak), és az ispotályok meg gyűjtattak az odavaló Orosz Helytartónak és a' Politzia Directornak parantsolatjára, és mivel a' városnak öt hatód része fa házakkól állott, és kemény szél fűjt, egyszeribe elborította azokat a' tűz lángja, 's hasonló vólt a' tűz tengerhez. 1600 templomok, 2000 paloták, számtalan magazinumok és más épületek emészttettek meg a' tűz által; a' *Kremel* megszabadítatott.

Kremelnek vagy *Kremlinnek* neveztetik az a' régi rezidentzia, mellyben a' régi Russiai Czászárok, egészen I. Péter Orosz Császár idejéig lak-

tanak; de mivel ez a Császár igen nagyra vágyó Fejedelem volt, 's magának halhatatlan emlékezetet szerezni, és a' kereskedésre a' napkeleti tengerben kikötő helyeket készíteni akart, 1703 ik esztendőben, a' Néva folyóvíznek több szigeteiben, és Inngermanlandiának egy részében egy roppant várost építtetvén azt maga nevével *S. Petersbournak* nevezte, 's maga lakhelyévé változtatta, melly a' jelen való időben Európának leg szebb, leg gazdagabb, 's leg népesebb városi közzül való. — Ez a' *Kremel* egy tágas hely Moskau városában, melly hármas kő falakkal, és sántzokkal van körülvéve, és ágyúkkal 's katona őrizettel meg erősítve. Két klastrom, és sok kőtemplomok vannak abban. A' várnak a' közepén van az a' hosszú torony, melly *Jean Welikének*, az az, nagy Háznak nevezetik, és a' mellynek fedele arany plével van béfedve. E' mellett van egy mástorony is, a' mellyben lévő nagy harang 356 mázsát nyom, mellyet *Boris Gudenow* Orosz nagy hertzeg építtetett, és a' melly csak a' nevezetesebb innepeken, és a' külső Országi követeknek audientziara való menetelekkor vonattatott meg 24 ember által. Ezt a' kastélyt azoknak kedvéért írtam le, a' kik az Orosz Birodalom geografiájában esméretlenek. Most már a' Párisi 20-ik büllentint folytatom.

Enek a' városnak, úgymint Moskaunak vesztese az Orosz Birodalomra, annak kereskedésére, 's a' Nemességrenézve, melly minden kintsét oda vitte, vissza szerezhetetlen, az ott szenvedett kárt egynéhány milliárdra, vagy ezerni ezer millióra lehet tenni. Azok a' gyűjtogatók, a' kik elfogattak, és agyon is lövettek, azt vallották, hogy ők az oda való helytartónak Gróf *Rastopsinnak*, és a' Policia Directornak parantsolatjokból gyűjtötták meg azon várost, mellyben har-

mintz ezer beteg és sebes Orosz katonák égtek össze, a' leg gazdagabb kereskedő házak földeságra jutottak. Az ott volt katona monturok, magazinumok, és egyéb gyűjtemények mind össze égtek, mivel azt gondolták, hogy a' Frantzia armádának lehetetlen leszen oda jutni, és mivel a' köz népet a' kormányozó és politzia mester eltsábitották, onnan semmit sem takarítottak másuvá."

„Azon tűz miatt a' segedelem kútfejek nagyon megkevesedtek ugyan, mindazáltal még is sokat talált ottan a' Frantzia Armádia, talált kenyeret, földi almát, káposztát, friss és bészózt húst, bort, pálinkát, nádmézet, kaffét egy szóval mindenféle eleséget nagy bővséggel; az armádia előjáró serege 20 verstre (üt mérföldre) ment az ellenség után a' Kasani országos úton, egy más Fr. előjáró sereg a' Pétersburgi úton marsirozik, a' hol semmi ellenség nem találtaik."

A' Pétersburgi udvari újság levelek szerént Podoliában és Ukrajniában szüntelen rekrutiroznak, a' kozákok közzé sok paraszt legények adatnak, a' kiket a' Nemesek lóval és fegyverrel tartoznak kikészíteni. Kozák süvegnél egyéb monturt nem kapnak, hegyes törrel, két pisztollal, egy kardal, vagy fejszével fegyverkeztenek fel, de katona szolgálatra nem készítetnek.

Spanyol Ország.

A' Frantzia Monitőr a' 23-ik Septemberi Londoni Zsurnálokból azt írja, hogy a' Marsal Soult vezérlése alatt lévő Fr. hadi seregek össze gyűlven Valencia Országba marsirozzanak, a' hol a' mint közönségesen tudva vagyon, József Napoleon Király, és az Albuferai hertzeg (Marsal Stüchet) a' vezérlések alatt lévő hadi népet össze kaptolták. A' Marsal Soult corpusánál szétbet senki sem látott Spanyol és Portugallia Országokban, melly Kordovából Sevillába marsirozott.

A' többit másszor.

D. D. S.